

Türk Edebiyatının Dönemlere Ayrılmasındaki Ölçütler

Edebiyatın dönemlere ayrılmasında toplumların birçok alanda gösterdikleri yönelimler olduğunu söyleyebiliriz. Türk Edebiyatının dönemlere ayrılmasındaki ölçütler şunlar olmuştur:

1. *Kültürel farklılaşmalar*
2. *Dini hayat ve din değişiklikleri*
3. *Dildeki değişimler (Lehçe ve Şive değişiklikleri)*
4. *Coğrafi değişiklikler*

Kültürel Farklaşma: Bir milletin yaşayış biçimi ile hayata bakış açısına kısaca kültür denir. Türkler İslamiyet’le tanışmadan önce Çin kültürünü tanıyorlardı ve daha çok kendi kültürlerini yaşıyorlardı. Ancak İslamiyet Türkleri öylesine etkiledi ki Türklerin yaşam biçimlerinde ciddi değişiklikler yaşandı. Uzun yıllar Arap ve Fars kültürünün etkisinde kalan Türklerin dilleri ve edebiyatları da bu yönde etkilendi. 19. Yüzyılda ise Batı kültürü etkisinde kalan Türkler aynı değişikliği bu sefer Batı yönünde yaşadı. İşte bu derinden yaşanan kültür değişiklikleri Türklerin edebiyatlarını da ciddi bir şekilde değişikliklere itti. Bu nedenle Türk Edebiyatının ölçütlere ayrılmasındaki en büyük etkenin kültür değişiklikleri olduğunu söyleyebiliriz.

Din Değişikliği: Türklerdeki kültür değişikliğini büyük ölçüde meydana getiren etken ise din değişikliği olmuştur. Daha önce de birkaç kez din değiştiren Türklerin en büyük değişikliği ise İslamiyet’e geçmekle bulmuşlardır. İslamiyet’le birlikte Türklerin tarihteki rolleri de edebiyatta olduğu gibi değişmiştir.

Dildeki Değişimler: Türkler Orta Asya ve Avrupa üzerinde çok farklı alanlara yayılmıştır. Birbirinden uzaklaşan Türkler buldukları bölgenin de özelliklerini alarak yeni bir şive oluşturmuşlardır. Yeni şive ise edebiyatın da farklılaşmasına ve bunun sonucunda da birçok farklı edebiyat kültürü oluşmasını sağlamıştır. Bu nedenle günümüzde de baktığımızda birçok Türk Edebiyatı oluşumu görebiliriz: Azerbaycan Türk Edebiyatı, Kırgızistan Türk Edebiyatı, Özbekistan Türk Edebiyatı vb.

Coğrafi Değişiklikler: Türklerin bugün buldukları coğrafyalara baktıklarında dünya üzerinde birbirinden uzak yerlere yayıldıklarını görebiliriz. Her yeni coğrafya Türkleri başka bir kültür dairesi içine sokmuştur. Bu da dolaylı olarak edebiyatın da farklılaşmasına yol açmıştır.

Türk Edebiyatının dönemlere ayrılmasında;

- Dil anlayışı
- Dini hayat
- Kültürel farklılaşma
- Sanat anlayışı
- Coğrafya değişimi
- Lehçe ve şive ayrılıkları etkili olmuştur.

TÜRK EDEBİYATININ DEVİRLERE AYRILMASINDAKİ ÖLÇÜTLER ŞEMASI

Türk Edebiyatının Devirlere Ayrılmasındaki Ölçütler	İslamiyet öncesi Türk Edebiyatı	İslami Dönem Türk Edebiyatı	Batı Etkisinde Gelişen Türk Edebiyatı Genel Ölçütler
1.Yaşam tarzı 2. Dini inanış 3. Dil anlayışı ve Dil coğrafyası 4. Kültürel Farklılaşma 5. Edebi Ürünler	1. Göçebe hayat 2. <u>Köktanrı</u> inancı, Budizm, Mani dini 3. Yabancı dillerin etkisinden uzak Türkçe 4. Bozkır kültürü 5. Sagu, <u>Koşuk</u> , Destan	1. Yerleşik hayat 2. İslamiyet 3. Arapça ve <u>Farsça'nın</u> etkisinde gelişen Türkçe 4. İran ve Arap kültürü 5. Ağıt, koşma, türkü, gazel, mesnevi	1. Batılı tarzda hayat 2. İslamiyet 3. Batı dillerinin etkisinde gelişen Türkçe 4. Batı kültürü 5. Gazete, roman, tiyatro

TÜRK EDEBİYATININ DÖNEMLERİ

